

Ètica

2014/2015

Codi: 100282

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Mercè Rius Santamaria

Correu electrònic: Merce.Rius@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha cap.

Objectius

1. Aprendre a distingir l'ètica com a reflexió filosòfica, és a dir, com a reflexió en un medi discursiu específic: el propi d'una forma de coneixement no equiparable ni a la ciència ni al sentit comú.
2. Arribar a comprendre i practicar correctament aquesta mena de discurs.
3. Aprendre a reconèixer els grans temes i problemes que s'hi han plantejat fins ara.
4. Integrar allò que se n'aprenui en la formació filosòfica adquirida durant el primer curs del grau.
5. Aprendre a relacionar els problemes ètics amb els filosòfics en general, tot copsant identitats i diferències entre els uns i els altres.

Competències

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Aplicar els coneixements de l'ètica als problemes morals de la societat, i valorar les implicacions sobre la condició humana dels canvis en el món de la tècnica contemporània.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.

Resultats d'aprenentatge

1. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.

2. Comunicar de forma oral i escrita, amb correcció, precisió i claredat, els coneixements adquirits.
3. Construir arguments ètics amb rigor i identificar i defensar arguments ètics i distingir-los dels incorrectes
4. Construir textos normativament correctes
5. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
6. Expressar, tant oralment com per escrit, els temes i els problemes bàsics de la tradició filosòfica.
7. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
8. Relacionar els elements i els factors propis de textos de la tradició filosòfica
9. Resumir els arguments centrals dels grans textos contemporanis d'ètica i filosofia política.
10. Resumir els temes i els arguments exposats en un debat filosòfic clàssic.

Continguts

Tema 1:

La racionalitat ètica

Tema 2:

L'ètica del bé o de la identitat

- L'ordre just

- La virtut ciutadana

Tema 3:

La moral de la intenció o de la consciència

- La llibertat de l'acte

- La voluntat del mal

Tema complementari (si escau):

Nocions sobre la normativitat ètica

Metodologia

Durant les sessions presencials, la professora exposarà els temes del programa detallant-ne els conceptes principals, emmarcats en l'argumentació apropiada. L'orientació per a la lectura de textos també hi estarà compresa, amb especial incidència en les lectures obligatòries, que seran:

Aristòtil, *Ètica nicomaquea*, llibres I, II, III (1110a-1113a), V, VI, X (1176b-1181b).

P. Abelard, *Ètica*.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
classe magistral	30	1,2	3, 5, 8, 10

orientació lectura de textos	15	0,6	7
Tipus: Supervisades			
tutories	22,5	0,9	2, 6, 9
Tipus: Autònomes			
estudi i elaboració de treballs	25	1	1, 2, 4
lectura bibliografia recomanada	50	2	7, 8

Avaluació

Es faran controls periòdics d'assistència, que contribuïran a perfilar l'avaluació. També hi contribuïran les tutories. I les intervencions a classe, en la mesura que aquestes s'inscriguin en una dinàmica dirigida per la professora.

L'avaluació fonamental consistirà en dos exàmens. La matèria del primer serà la que s'haurà donat a classe abans de la data fixada. El segon comprendrà la matèria restant impartida fins a les últimes sessions.

També hi haurà una prova complementària, oral o escrita, per tal que els/les estudiants demostrin que han llegit els textos obligatoris.

La nota final de base serà la mitjana d'ambdós exàmens (amb l'esmentada possibilitat de perfilar-la atenint-se a les tutories i la participació a classe). La mitjana només es calcularà si cap dels dos exàmens no ha obtingut una nota inferior a 4,5. No s'aprovarà l'assignatura amb una nota inferior a 5. Naturalment, qui no es presenti a tots dos exàmens, o no obtingui a cadascun d'ells una nota superior a 2, suspensarà en qualsevol cas, i perdrà el dret a la reavaluació.

L'examen de reavaluació (que ho serà del primer examen, del segon, o de tots dos) no servirà per pujar nota. Si algun/a estudiant vol intentar de pujar-la, haurà de parlar-ho amb la professora, qui decidirà si reuneix les condicions indispensables, així com el procediment a seguir.

La qualificació de la prova complementària consistirà només en "apte" o "no apte", essent l'aptitud una condició indispensable per poder realitzar l'examen que inclogui la lectura en qüestió (vegeu "metodologia"). Altrament dit, l'estudiant només es podrà examinar si ha obtingut l'apte, és a dir, si ha pogut acreditar que ha llegit el llibre, amb independència del grau de comprensió que n'hagi obtingut de moment.

Com s'ha dit a l'apartat de bibliografia, l'estudiant haurà de treballar les lectures obligatòries en les edicions recomanades. I no hi haurà excepcions, tret que s'hagi obtingut el vistiplau de la professora per usar-ne una de diferent.

Pel que fa a la presentació de treballs o recensions fetes a casa, l'incompliment de qualsevol dels requisits per a la seva presentació, que la professora indicarà en cada cas (a l'aula, i també explicitant-los al Campus Virtual), comportarà la no acceptació inapel·lable del treball.

Advertiments d'organització:

Si un/a alumne/a arriba tard a una prova no hi serà admès/a d'ençà del moment en què ja s'hagin formulat les preguntes i les consegüents instruccions. Es farà una excepció si al·lega una causa justificada amb la documentació pertinent. També podrà incorporar-s'hi si es compromet a portar la susdita justificació posteriorment; però el material que hagi lliurat sota aquestes condicions serà destruït en cas que no compleixi el seu compromís abans del dia anunciat per fer públiques les qualificacions.

Qui surti de l'aula de l'examen no hi podrà tornar a entrar (si no és per causa major).

En cas que es programi al llarg del curs alguna prova elaborada a casa, l'alumne/a l'haurà de lliurar -personalment- en el dia i a l'hora estipulats, i en el lloc que s'anunciarà oportunament. Només s'acceptarà fora de la data i hora previstes si l'alumne/a pot justificar la seva absència amb la documentació pertinent i dins dels períodes raonablement establerts (a

la sessió següent o, si això no és possible, posant-se immediatament en contacte amb la professora per saber de quin marge disposa). D'altra banda, si, per alguna raó de pes, no el pot dur personalment, haurà d'arribar a un acord previ amb la professora perquè algú altre li lliuri el treball en el seu lloc.

Respecte a la possibilitat d'enviar treballs per correu electrònic, només es farà efectiva si la professora ho disposa així. En cas contrari, seran desestimats. Igualment seran desestimats els que es deixin a la bústia de la Secretaria, tret que s'hagi obtingut abans el vistiplau de la professora.

Igualment, quan un/a alumne/a es compromet a assistir a una tutoria i no ho faci, només si documenta satisfactòriament la seva absència tindrà una altra oportunitat. Si arriba a la cita amb retard, se li dedicarà només la resta del temps que s'haurà fixat per endavant.

L'examen de reavaluació es farà a la data anunciada per la direcció del Centre. (Vegeu més amunt les condicions establertes per poder exercir aquest dret.)

La revisió de cada examen es durà a terme en la data que s'anunciarà a l'aula durant la prova i/o en penjar les notes al Campus Virtual.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
primera prova: examen	50 % de la nota final	1,5	0,06	2, 5, 6, 7, 8, 10
prova complementària, oral o escrita	condició per accedir als dos exàmens (qualificació: "apte" o "no apte")	4,5	0,18	2, 7
segona prova: examen	50 % de la nota final	1,5	0,06	2, 6, 7, 8, 10

Bibliografia

Bibliografia general

Manuals:

a) Història

De temàtica completa:

Camps, V., *Breve historia de la ética*, RBA, Barcelona.

Camps, V. ed., *Historia de la ética*, 3 volums, Crítica, Barcelona. (Recull de diversos autors.)

MacIntyre, A., *Historia de la ética*, Crítica.

De temàtica parcial:

Bilbeny, N. ed., *Grans fites de l'ètica*, Cruïlla, Barcelona. (Recull de diversos autors.)

b) Conceptes

De temàtica completa:

Bilbeny, N., *Ètica*, Ariel, Barcelona.

Cooper, D., *Value Pluralism & Ethical Choice*, St. Martin's Press, Nova York.

Höffe, O. ed., *Diccionario de ética*, Crítica.

De temàtica parcial:

Tugendhat, E., *Lecciones de ética*, Gedisa, Barcelona.

Bibliografia per a cada tema

Tema 1: La racionalitat ètica

Ètica i coneixement:

G.E.M. Anscombe, *Intención*, Paidós / ICE-UAB, Barcelona.

G. E. Moore, *Principia Ethica*, col·lecció Textos Filosòfics (T.F.), Laia - Edicions 62, Barcelona.

L. Wittgenstein, *Conferencia sobre ética*, Paidós / ICE-UAB, Barcelona.

- , *Investigacions filosòfiques*, T.F.

Ètica i moral:

J.L. L. Aranguren, *Ètica*, Alianza, Madrid.

A. Pieper, *Ètica y moral*, Crítica.

S. Kierkegaard, *Temor y temblor*, Alianza i Tecnos, Madrid.

F. Nietzsche, *La genealogia de la moral*, T.F.

F. de la Rochefoucauld, *Màximes*, Ensiola Ed., Mallorca.

J.-P. Sartre, *L'existencialisme és un humanisme* [diverses edicions].

Ètica, política i dret:

C. Bowra, *La Atenas de Pericles*, Alianza.

B. Constant, *Sobre el espíritu de conquista. Sobre la libertad en los antiguos y en los modernos*, Tecnos.

(N.D.) Fustel de Coulanges, *La ciudad antigua* [diverses edicions: Península, Edhasa, Iberia].

Els sofistes, *Fragments i testimonis*, T.F.

Plató, *Apologia de Sòcrates, Critó*, T.F.

Cicerón, *Sobre los deberes*, Tecnos.

Ciceró, *El somni d'Escipió. L'amistat*, T.F.

F. Vitoria, *La ley*, Tecnos.

L. Strauss, *Derecho natural e historia*, Círculo de Lectores, Barcelona.

S. de Beauvoir, *El segundo sexo*, v. I, Cátedra, Madrid (cap. "Història").

Ètica, antropologia i religió:

H. Bergson, *Les dues fonts de la moral i de la religió*, T.F.

E. Durkheim, *Las formas elementales de la vida religiosa*, Alianza.

L. Lévy-Bruhl, *L'ànima primitiva*, Edicions 62/Diputació de Barcelona.

J.S. Mill, *La utilidad de la religión*, Alianza.

[Actuals]

L. Duch, *Les dimensiones religiosas de la comunitat*, Abadia de Montserrat, 1992.

Tema 2: L'ètica del bé o de la identitat

Introduccions:

G. Colli, *El nacimiento de la filosofía*, Tusquets, Barcelona.

W. Jaeger, *Paideia*, FCE.

F. Nietzsche, *La filosofía en la época trágica de los griegos*, Valdemar, Madrid.

J.P. Vernant, *Los orígenes del pensamiento griego*, Eudeba, Buenos Aires - Paidós, Barcelona.

Fonts:

De Tales a Demòcrit, *El pensament presocràtic*, Edicions de la Ela Geminada, Girona, 2011.

Plató, *Hípias menor*, Bernat Metge, Barcelona.

, *Fedre*, Bernat Metge.

, *Protàgores*, T.F.

, *Gòrgias*, Bernat Metge.

, *República*, Bernat Metge.

Aristòtil, *Ètica nicomaquea*, Bernat Metge.

- , *Psicologia [De anima]*, T.F.

Epictet i Marc Aureli, *Enquiridí i Reflexions*, T.F.

Epicuro, *Obras*, Tecnos.

Sèneca, *Cartas morales a Lucilio*, Planeta, Barcelona.

Estudis:

(Generals)

L. Strauss, *El problema de Sócrates*, Pòrtic, Barcelona.

R.M. Hare, *Platón*, Alianza.

W. Jaeger, *Aristóteles*, FCE.

J. Moreau, *Aristóteles y su escuela*, Eudeba.

W.D. Ross, *Aristotle [Aristóteles]*, Charcas, Buenos Aires.]

A. Heller, *Aristóteles y el mundo antiguo*, Península, Barcelona.

(Sobre l'ètica aristotèlica)

Tomás de Aquino, *Comentarios a la Ética a Nicómaco de Aristóteles*, EUNSA, Pamplona, 2001.

P. Aubenque, *La prudencia en Aristóteles*, Crítica.

R.A. Gauthier, *La morale d'Aristote*, PUF, París.

A. Kenny, *The Aristotelian Ethics*, Clarendon Press, Oxford.

- , *Aristotle on the Perfect Life*, Clarendon Press.

(Sobre les escoles hel·lenístiques)

A.A. Long, *La filosofía helenística*, Alianza.

B. Farrington, *La rebelión de Epicuro*, Laia.

C. García Gual, *Epicuro*, Alianza.

E. Lledó, *El epicureísmo: una sabiduría del cuerpo, del gozo y de la amistad*, Montesinos, Barcelona.

- , *El epicureísmo*, Taurus, Madrid.

K. Marx, *Diferencia entre la filosofía de la naturaleza de Demócrito y Epicuro*, Sexto Piso,

México, 2004.

M. Zambrano, *El pensamiento vivo de Séneca* (amb selecció de textos) Cátedra.

Tema 3: La moral de la intenció o de la consciència

La Bíblia, Gn 2:7-3:24; 22:1-19; Jo 1:1-18; Ac 2:1-13.

Fonts:

Sant Agustí, *La Trinitat*, T.F.

Pere Abelard, *Ètica*, T.F.

Sant Tomàs d'Aquino, *Antologia metafísica*, T.F.

Guillem d'Ockham, *Antologia filosòfica*, T.F.

Erasmus/Luter, *Del lliure albir. Del serf albir*, T. F.

G. W. Leibniz, *Compendio de la controversia de la Teodicea*, Edic. Encuentro, Madrid.

I. Kant, *Sobre el fracaso de todo ensayo filosófico en la Teodicea*, Encuentro.

Estudis:

J. Huizinga, *El otoño en la Edad Media*, Alianza.

H. A. Oberman, *Lutero*, Alianza.

Complementaris:

S. Kierkegaard, *Temor y temblor*, Tecnos.

- , *El concepto de la angustia*, Alianza.

M. Scheler, *Gramática de los sentimientos*, Crítica.

M. Weber, *La ética protestante y el espíritu del capitalismo*, Península, Barcelona.

[Actuals]:

J. M. Esquirol, *Què és el personalisme?*, Pòrtic, Barcelona.

M. Rius, "Ser o existir", a *De vuelta a Sartre*, Crítica.

Atenció!:

Pel que fa a les lectures obligatòries, les edicions recomanades són, per ordre de preferència:

Aristòtil, *Ètica nicomaquea*, Fundació Bernat Metge, Barcelona.

Aristóteles, *Ética nicomáquea*, Ed. Gredos, Madrid.

De l'Ètica de P. Abelard, *Ètica* (junt amb *Història de les meves dissorts*), Edicions 62, Barcelona, col·lecció "Textos filosòfics".

Si l'estudiant disposa de cap altra edició, n'haurà de consultar l'escaiença a la professora.